POZIȚIONAREA FALSURILOR PUSE ÎN CIRCULAȚIE ÎN SISTEMUL COMPONENȚELOR DE INFRACȚIUNI PREVĂZUTE LA ART. 236 DIN CODUL PENAL

THE POSITIONING OF COUNTERFEITS THAT ARE PUT INTO CIRCULATION WITHIN THE CORPUS DELICTI OF OFFENSES PROVIDED BY THE ART. 236 OF THE CRIMINAL CODE

CZU: 343.52:343(478)(094.4) **https://doi.org/10.59295/spd2025j.03**

Carmen DICHII
ORCID: 0009-0000-7522-7347
E-mail: rosca.carmen04@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *The offenses, which are provided by the art. 236 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, have a material object not only in the presence of the normative modality of production (which assumes that a material entity undergoes changes in content), but also in the presence of the normative modality of putting into circulation (which does not assume such changes). In the case of the analyzed offenses, the infringement upon the legal object is initially performed through the authentic monetary signs or securities, which relate to the material object of social relations protected by the art. 236 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. Upon initiating the criminal activity, the perpetrator determines that these entities become counterfeit monetary signs or securities, which relate to the material object of the offenses provided by the art. 236 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. In the case of the analyzed offenses, counterfeit monetary signs or securities do not represent an influencing factor and, therefore, do not relate to the objective side of an offense.*

Keywords: *the material object of the offense; the material object of social relations; counterfeit monetary signs or securities; production; putting into circulation.*

INTRODUCERE

În doctrina penală nu se regăsește un consens în ceea ce privește poziționarea falsurilor puse în circulație în cadrul sistemului de elemente constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM. Lipsa unui numitor comun face dificilă identificarea autenticei naturi juridice a acestor entități în contextul infracțiunilor menționate. Scopul prezentului studiu constă în analiza perspectivelor divergente și în elucidarea acestei naturi juridice.

MATERIAL ȘI METODĂ

Pentru a atinge obiectivul propus, am adoptat două metode esențiale.

Metoda sistemică evidențiază interdependențele între elementele constitutive ale

infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM, astfel încât fiecare componentă devine clară prin prisma interacțiunilor sale cu celelalte.

În paralel, metoda juridică formală (dogmatică) se axează pe analiza detaliată a textului legislativ, clarificând condițiile și cerințele de aplicare a art. 236 CP RM.

Îmbinarea celor două abordări permite identificarea elementului constitutiv al infracțiunilor, prevăzute la art. 236 CP RM, la care se raportează semnele bănești sau titlurile de valoare false care sunt puse în circulație de făptuitor.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În opinia lui V.V. Vorobiov, „obiectele [...] a căror deplasare în spațiu aduce atingere obiectului juridic al infracțiunii, trebuie considerate obiecte ale activității infracționale, nu obiecte materiale ale infracțiunii”[1]. Același doctrinar consideră că obiectele activității infracționale se raportează la latura obiectivă a infracțiunii [1]. Reieșind din aceste păreri, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM, semnele bănești sau titlurile de valoare false, care sunt puse în circulație, ar urma să facă parte din sistemul laturii obiective, nu al obiectului.

O viziune asemănătoare are I.I. Evtușenco: „Folosirea aceleiași expresii «obiectul material al infracțiunii», în funcție de particularitățile faptei, are semnificații diferite și joacă roluri diferite. Aceasta impune necesitatea de a fi utilizată o noțiune diferită, ce ar permite distingerea obiectului material al infracțiunii (privit ca semn constitutiv al obiectului infracțiunii) de obiectul activității infracționale (privit ca semn al laturii obiective a infracțiunii). În acest din urmă caz, trebuie să vorbim nu despre obiectul material al infracțiunii, dar despre mijlocul de săvârșire a infracțiunii”[2].

La rândul său, D.A. Repuhova opinează că „mijlocul de săvârșire a infracțiunii este un factor de influențare asupra obiectului juridic al infracțiunii”[3]. Această autoare nu explică dacă influențarea asupra obiectului juridic al infracțiunii trebuie să se realizeze prin intermediul unei entități materiale sau imateriale.

Analizând aceste opinii, se ridică întrebarea dacă infracțiunile care sunt prevăzute la art. 236 CP RM, dispun de obiect material, sau dacă, alternativ, ar trebui să ne referim la obiectul activității infracționale / mijlocul de săvârșire a infracțiunii, ca semn constitutiv al laturii obiective.

În căutarea răspunsului la această întrebare, iese în evidență argumentul formulat de către S. Brînza: „Faptul că obiectul material este influenţat nemijlocit de acţiunea făptuitorului îl şi deosebeşte pe acesta de obiectul apărării penale căruia i se poate aduce atingere prin această influenţare”[4, p. 141]. Așadar, nu obiectul juridic al infracțiunii, dar alte entități (cum ar fi obiectul material al infracțiunii) sunt influențate nemijlocit, inclusiv pe calea folosirii unor mijloace de comitere a infracțiunii. Această luare de poziție este consolidată de considerentul evocat de S. Copețchi. Vorbind despre obiectul material/imaterial al infracțiunii prevăzute la art. 178 CP RM, acest autor folosește formularea „entităţi materiale sau imateriale susceptibile de influenţare infracţională”[5]. Așadar,

obiectul juridic al infracțiunii este supus atingerii / vătămării / lezării, pe când obiectul material al infracțiunii este supus influenţării nemijlocite.

Se creează impresia că V.V. Vorobiov, I.I. Evtușenco și D.A. Repuhova percep foarte îngust semnificația noțiunilor de influențare nemijlocită infracțională și de obiect material al infracțiunii. Din perspectiva acestor autori, influențarea nemijlocită infracțională ar trebui să implice neapărat metamorfoze în însăși conformația / alcătuirea / construcția entității care este supusă influenţării. Totuși, așa cum precizează S. Brînza, „există conţinuturi de infracţiuni, în care modificarea în însuşi obiectul material poate şi să nu se producă”[4, p. 142-143]. Ca exemple de asemenea infracțiuni sunt prezentate cele prevăzute la art. 290 CP RM. În context, trebuie de menționat că, de pildă, comercializarea ilegală a armelor sau a muniţiilor în accepția art. 290 CP RM, nu se deosebește esențial de punerea în circulație a semnelor bănești sau a titlurilor de valoare false în accepția art. 236 CP RM. Continuându-și gândul, S. Brînza întreabă: „Dar se includ oare astfel de manipulări asupra obiectului material al infracţiunii în conţinutul termenului «influenţare»? Considerăm că este necesar a interpreta *lato sensu* acest termen, care astfel ar include nu numai contactul fizic, dar şi oricare alte forme de manipulare asupra obiectului material al infracţiunii efectuate de către făptuitor”[4, p. 143]. Dacă dezvoltăm această idee, atunci ar trebui să afirmăm că infracțiunile, ce sunt prevăzute la art. 236 CP RM, au obiect material nu doar în prezența modalității normative de fabricare (care presupune că o entitate materială suferă modificări de conținut), dar și în prezența modalității normative de punere în circulație (care nu presupune asemenea modificări).

Această afirmație pare a fi pusă la îndoială de falsitatea semnelor bănești sau a titlurilor de valoare pe care subiectul infracțiunilor, prevăzute la art. 236 CP RM, le pune în circulație. Nu este clar cum obiectul juridic al acestor infracțiuni (care este apărat de legea penală) este lezat pe calea influenţării nemijlocite asupra unor falsuri, adică a unor entități care sunt în afara legii.

Pentru a aduce claritate în analiza acestui aspect, apelăm din nou la părerea lui S. Brînza: „Capacitatea unei entităţi de a fi obiect material al infracţiunii apare nu atât în mod legal (în virtutea indicaţiei ce se conţine în dispoziţia incriminatoare), cât în mod natural, obiectiv (în special, datorită facultăţii de a constitui un mijloc de satisfacere a trebuinţelor omeneşti şi de a da naştere unor noi relaţii sociale)”[4, p. 143]. În mod cert, semnele bănești sau titlurile de valoare false satisfac necesitățile celor care le pun în circulație și care, în acest fel, năzuiesc să obțină un câștig material. Punerea în circulație a unor asemenea falsuri generează, fără doar și poate, relații sociale cu cei care – intenționat, din imprudență sau chiar fără vinovăție – ajung să devină deținători ai semnelor bănești sau titlurilor de valoare false ce au fost puse în circulație.

Argumentul lui S. Brînza urmează a fi privit prin prisma opiniei lui C. Brînza. Dacă selectăm esența punctului de vedere al acestui din urmă autor, se poate menționa că „o entitate, de regulă legală, devine «ilegală» atunci când făptuitorul îi conferă conotații ilegale. Ignorând obligațiile din art. 333 și 334 CP RM, mituitul și mituitorul transformă remunerația legală în element ilicit ce perturbă relațiile sociale”[6, p. 127-128; 7]. În ca-

drul doctrinei specializate din Ucraina se regăsesc interpretări asemănătoare. Astfel, I.O. Berdicenko vorbește despre „valori materiale (valori pozitive) și anti-valori materiale (valori negative)”[8, p. 78]. Referitor la prima dintre aceste concepte, autoarea formulează următoarea definiție: „valorile materiale care au semnificație pozitivă pentru om; valorile materiale pot fi de două tipuri: 1) obiecte care nu sunt excluse din circuitul civil; 2) obiecte care sunt limitate în circuitul civil”[8, p. 78]. Caracterizând al doilea concept, I.O. Berdicenko specifică „valorile materiale, care presupun că acțiunile săvârșite asupra lor constituie o amenințare pentru societate și pentru cetățeni, motiv pentru care legiuitorul le interzice în circulație. Cu alte cuvinte, acestea sunt obiecte scoase din circuitul civil”[8, p. 79]. Și mai multă claritate asigură poziția pe care o exprimă S.I. Marko: „Obiectul material ca element structural al relațiilor sociale protejate de o normă penală și obiectul material al infracțiunii [...] nu coincid [...]. Prin înlocuirea obiectului material al relației sociale, subiectul împiedică desfășurarea relațiilor socialmente utile care au apărut în legătură cu semnele bănești, titlurile de valoare de stat și biletele de loterie de stat. În schimbul acestora apar noi relații, socialmente dăunătoare [...]. În contextul săvârșirii faptei prejudiciabile, apare categoria „obiectul material al infracțiunii”, însă dispare obiectul material al relațiilor sociale”[9, p. 72-73].

V.V. Vorobiov, I.I. Evtușenco și D.A. Repuhova nu iau în considerare această substituire a obiectului material al relației sociale, ocrotite de norma penală, prin obiectul material al infracțiunii. Tocmai datorită acestei înlocuiri se ajunge la situația când, prin intermediul obiectului material al infracțiunii (care poate fi reprezentat de un obiect scos din circuitul civil), se aduce atingere obiectului juridic al infracțiunii, care este protejat de norma penală. Autorii respectivi scapă din vedere că, atingerea obiectului juridic al infracțiunii este adusă inițial prin intermediul semnelor bănești sau titlurilor de valoare autentice care nu sunt excluse din circuitul civil. Demarând activitatea infracțională, făptuitorul trece aceste entități în categoria de obiecte excluse din circuitul civil.

Întrebarea este: ce calitate au semnele bănești sau titlurile de valoare false în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM? Au aceste falsuri calitatea de obiect material al infracțiunii sau de mijloc de săvârșire a infracțiunii?

Argumentul lui A. Reșetnicov facilitează identificarea răspunsului la această întrebare. Dacă rezumăm la esență punctul de vedere al acestui doctrinar, se poate remarca: „Atunci când o normă de incriminare vizează o singură entitate materială, aceasta constituie obiectul material al infracțiunii, nu mijlocul de săvârșire a infracțiunii, deoarece acea entitate nu se poate autoinfluenta”[10]. Prin aceasta, A. Reșetnicov sugerează următoarele: dacă am admite că în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM semnele bănești sau titlurile de valoare false constituie mijlocul de săvârșire a infracțiunii, atunci care entități ar trebui să reprezinte obiectul material al infracțiunii? Căci, anume prin intermediul obiectului material al infracțiunii, nu al mijlocului de săvârșire a infracțiunii, se aduce atingere obiectului juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM.

Într-adevăr, în dispoziția de la art. 236 CP RM, singurele entități specificate sunt semnele bănești sau titlurile de valoare false. Acestea reprezintă obiectul influențării nemijlocite infracționale. În dispoziția dată nu sunt consemnate entități care ar constitui factorul de influențare. Infracțiunile, prevăzute la art. 236 CP RM, sunt comise asupra semnelor bănești sau titlurilor de valoare false, nu prin folosirea de semne bănești sau titluri de valoare false. Singura concluzie posibilă este că, în cazul infracțiunilor analizate, semnele bănești sau titlurile de valoare false se raportează la obiectul infracțiunii, nu la latura obiectivă a infracțiunii.

Această concluzie este întărită de prevederea de la alin. (1) art. 26 CP RM, care conține definiția noțiunii de pregătire de infracţiune. Conform normei date, „se consideră pregătire de infracţiune [...] fabricarea [...] mijloacelor ori instrumentelor, [...] dacă din cauze independente de voinţa făptuitorului, infracţiunea nu şi-a produs efectul” [11]. Dacă admitem că falsurile fabricate reprezintă mijlocul de săvârșire a infracțiunii, atunci fabricarea acestora (dacă nu este urmată de punerea în circulație a semnelor bănești sau titlurilor de valoare false) ar trebui considerată pregătire de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 236 CP RM, nu infracțiune consumată. Ceea ce nu poate fi acceptat. Fiind o modalitate normativă alternativă a infracțiunilor analizate, fabricarea exprimă de sine stătător tipicitatea acestor infracțiuni.

Așadar, ca și orice alte infracţiuni, infracțiunile, care sunt prevăzute la art. 236 CP RM, pot fi săvârşite prin mijloace, nu însă asupra unor mijloace. Punând în circulație semne bănești sau titluri de valoare false, făptuitorul nu săvârșește infracțiunea prin intermediul acestora. El săvârșește infracțiunea asupra acestora.

CONCLUZII

În rezultatul examinării unor controverse legate de poziționarea falsurilor puse în circulație în sistemul componențelor de infracțiuni prevăzute la art. 236 CP RM, se poate conchide:

1) infracțiunile, ce sunt prevăzute la art. 236 CP RM, au obiect material nu numai în prezența modalității normative de fabricare (care presupune că o entitate materială suferă modificări de conținut), dar și în prezența modalității normative de punere în circulație (care nu presupune asemenea modificări);

2) în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM, atingerea obiectului juridic al infracțiunii este adusă inițial prin intermediul semnelor bănești sau titlurilor de valoare autentice, care se raportează la obiectul material al relațiilor sociale ocrotite de art. 236 CP RM. Demarând activitatea infracțională, făptuitorul determină ca aceste entități să devină semne bănești sau titluri de valoare false, care se raportează la obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM;

3) în cazul infracțiunilor analizate, semnele bănești sau titlurile de valoare false nu reprezintă un factor de influențare și, în consecință, nu se raportează la latura obiectivă a infracțiunii.

REFERINȚE:

1. ВОРОБЬЁВ, В.В. О предмете преступления, его месте в составе преступления и особенностях в компьютерных преступлениях. În: *Символ науки: международный научный журнал*, 2015, № 6, с. 221-223. ISSN 2410-700X.
2. ЕВТУШЕНКО, И.И. Понятие и место предмета преступления в конструкции состава преступления. În: *Ученые записки Крымского федерального университета имени В.И. Вернадского. Юридические науки*, 2023, Т. 9, № 1, с. 326-333. ISSN 2413-1733.
3. РЕПУХОВА, Д.А. Отличие предмета преступления от средства и орудия совершения преступления. În: *Эпомен*, 2019, № 28, с. 181-189. ISSN 2686-6722.
4. BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.
5. COPEŢCHI, Stanislav. Corespondența electronică: obiect imaterial al infracţiunii prevăzute la art. 178 CP RM? În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2017, nr. 8, p. 116-122. ISSN 1814-3199.
6. BRÎNZA, Cristian. *Răspunderea penală pentru luarea de mită şi darea de mită*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.
7. BRÎNZA, Cristian. Obiectul material sau imaterial al infracțiunilor de luare de mită și de dare de mită: considerații introductive. În: *Infracţiunea – Răspunderea penală – Pedeapsa. Drept şi Criminologie, Ed. Ediția I-a, 25-26 martie 2021, Chişinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova, 2021, p. 300-307. ISBN 978-9975-158-12-1.
8. БЕРДИЧЕНКО, І.О. *Марки акцизного податку, контрольні марки, голографічні захисні елементи як предмет суспільно небезпечних діянь у сфері господарської діяльності*: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук. Київ, 2016. 256 с.
9. МАРКО, С.І. *Кримінально-правова характеристика виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї*: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук. Львів, 2009. 220 с.
10. REŞETNICOV, Artur. Obiectul material al infracţiunii şi mijlocul de săvârşire a infracţiunii: criterii de delimitare. În: *Revista Naţională de Drept*, 2007, nr. 6, p. 17-22. ISSN 1811-0770.
11. Codul penal al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129.